

משנה מסכת אבות פרק ג משנה יד

[יד] הוא היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר (דברים י"ד) בנים אתם לה' אלהיכם חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו:

תפארת ישראל

עד שהתגלה עליהן בפום בי גדול, במראה נפלאה ונוראה על סיני, ומבין להבות אש עד לב השמים, חושך ענן וערפל, השמיים מצותיו חוקותיו ותורותיו, הכוללים כל חיובי האדם. גם למדמם אח"כ סידורי הנהגות ישרות, בחלוק המחנות, ונקיות, ודגלים, וחצוצרות התרועה, וכלי הקדש וכדומה. באופן שכל סבת הצלחתם בזה ובבא לא נודע להם מכח שכלם, רק על ידי הקב"ה, בכבודו ובעצמו.

אבל לא כן שאר האומות. דאף דאז בכל הזמן ההוא שקרב הקב"ה את ישראל להשלמתן, עדיין היו כל באי עולם הוזים שוכבים בתרדמת אולת ובתהום תועבבות נוראות. עכ"פ כל מה שהשיגו אח"כ בסכות הצלחם בזה, נתלוות להם על יד' הם עצמן. **באופן שנוכל לומר הן עשו את עצמן**. דהרבה שאבו ולמדו מתורת ה' באר ישראל. בזמן הרב מאז ועד עתה. והרבה מחיובי האדם ומדרך המדות והמוסר למדו ע"י אורך הזמן והטבע, ע"י שבקע עליהן אור השכל מעט מעט כאור נוגה הולך ואור. עד שכשנסתכל היום על היותר גרוע שבאומות, אפ"ה הוא מובחר יותר גם מהמובחר שבהן שלפני זה אלפים שנה שלא יגיע לקרסוליו. ורק בזמן רב, **ובטחה רבה עשו הן את עצמן**, נמצה שיש לישראל ולהאומות האחרות, לכל אחד מעלה לבדיית, המעלה לאומות על ישראל, שהן בבחירותם התפשית **ובכח עצמן ממש עשו את עצמן**. וזה וודאי יותר מעלה מאשר לישראל, כנמשכו בפאת ראשם בכח אלקים להשלמתן. ואין להם להחזיק טובה לעצמן, דמה שהפליא ה' להשלים אותן, יד ה' היתה עמם בכל אלה ורק בזכות אבותיהם.

אמנם אעפ"כ יש מעלה לבדיית ג"כ לישראל דהאומות ע"י שכל מה שהשיגו לא השיגו רק בכח שכלם. לכן יש מצוות רבות בתורה שמרוממים מאד משכל האנושי, ככל חוקי התורה. עדיין לא יעשון (אומות עולם) כי לא יבינום. (עד) אחרית הימים כשישפוך ה' רוחו על כל בשר).